

Nr 347.

Av herr Rydén, *angående ordnande av planen framför och omkring riksdagshuset m. m.*

I slutet av år 1434 utfärdades kallelse till en allmän »dag» att sammanträda i Arboga nästkommande tjugondag jul. Kallelsen ställdes till »biskopar, prelater, riddare och svenner, köpstadsmän och rikemena». Man har betraktat mötet i Arboga den 13 januari 1435 såsom den första med säkerhet kända »dag» i vår historia, där Sveriges allmoge var kallad till riksmöte. Den svenska riksdagens halvtusenårsminne knyter sig därför till året 1935, och riksdagen har som bekant redan beslutat att hugfästa detta märkliga minne med utgivandet av ett historiskt-statsvetenskapligt standardverk om Sveriges riksdag.

Man torde emellertid kunna utgå ifrån att firandet av detta minne icke kommer att stanna vid utgivandet av ifrågavarande arbete. Den svenska riksdagen är näst det engelska parlamentet den äldsta nationalrepresentationen i världen, i många hänseenden erbjuder vårt representationskick egenartade och intresseväckande drag, och den aktade ställning vårt folk intager bland folkfamiljerna torde göra det naturligt, att riksdagens halvtusenårsminne kommer att högtidlighållas i närvaro av inbjudna ombud för främmande folkrepresentationer, måhända icke blott de, som historiskt och kulturellt stått oss allra närmast, utan även för en vidare krets.

Ordnandet av platsen omkring riksdagshuset.

Det är icke min avsikt att nu framföra denna tanke för ett omedelbart beprövande av riksdagen. Men däremot synes mig tidpunkten vara inne, att nu taga under omprövning angelägenheten av att på ett värdigt sätt ordna kring riksdagens hus. Mycken strid ur olika synpunkter har stått kring riksdagshusets förläggning. En äldre generation av huvudstadens inbyggare, som minnes Helgeandsholmen från slutet av förra århundradet, har haft svårt att försona sig med att riksdagshuset uppfördes å denna plats. Hur framtida släkten komma att se på detta spörsmål, undandrager sig vårt bedömande. I vart fall kan gjort ej ändras. Den svenska riksdagen kommer säkerligen att för långa tider ha sitt hem å Helgeandsholmen. Under sådana förhållanden är det knappast försvarbart, att platsen kring riksdagshuset får förbliva i det ofullbordade och torftiga skick, i vilket den befunnit sig ända sedan århundradets början. Ur estetisk synpunkt är planen kring riksdagshuset synnerligen både krävande och ömtålig. Slottet,

Norrbro, strömmarna, Gustav Adolfs torg, byggnadernas centrala uppgift i statslivet — allt utpekar Helgeandsholmen såsom den plats i huvudstaden, där alldeles särskild omsorg måste nedläggas på att tillgodose skönhetssynpunkter. Frågan torde vara, om någon plats överhuvud taget i hela vår vackra huvudstad ställer större anspråk på monumentalitet än just denna. Och dock synes det mig, som om man utan överdrift måste säga, att en ur berörda synpunkter mera styvmoderligt behandlad plats knappast står att uppleta i Stockholm.

Redan entrén från Norrbro verkar ofullbordad och sorgesam. Stenracket med de svarvade småpelarna och kulorna har väl varit avsett att ansluta sig till racket å Norrbro, men har såsom en fristående förekomst vid gränsen mellan gatan och planteringen en prägel av sällspord banalitet. Värst verka i det sammanhanget måhända stensocklarna till några obefintliga skulpturer. Folkhumorn döpte dem redan från början till »kommoderna». Måhända kan man nu glädja sig över att några statyer aldrig blivit uppsatta å dem, ty därmed skulle anordningen fått över sig en prägel av fortbestånd, som varit beklaglig. Men å andra sidan kan man rimligen icke låta dem ännu ett kvartssekel stå kvar som en utmaning mot känslan för en smula värdighet och skönhet kring en av de centralaste platserna i huvudstaden.

Planteringen framför riksdagshuset skulle kunna göras utomordentligt vacker, särskilt om något mera av avskildhet förlänades området i fråga. Nu håller den i intet hänseende måttet med andra offentliga planteringar. Särskilt ter sig den grusade planen framför huvudentrén tröstlös och ful.

Den mot Norrström vettande höga stenbarriären skämmer ett av de naturligen vackraste partierna av själva strömmen — en sänkning av den konstgjorda marknivån närmare vattnets yta skulle i hög grad verka förskönande, vare sig man ser från riksdagsplanen eller från Strömgatan — Gustav Adolfs torg. Ett besök å den s. k. puckeln å holmens nordligaste del kan övertyga om riktigheten av denna uppfattning.

Slutligen kan man i detta sammanhang ej bortse från riksbroproblemet. Alla torde vara eniga om att det nuvarande provisoriet skapat en av de allra fulaste bilderna inom huvudstadens centrala delar. Från riksdagsplanen leder en anskrämlig trappa ned till riksbrons nivå. En annan trätrappa för från vad jag skulle vilja benämna Riksgatan — trafikleden mellan riksdagen och riksbankens hus — ned till bron. Och sedan kommer själva bron, om vars utseende några särskilda omdömen knappast behöva fällas.

Enligt min uppfattning bör riksdagen nu vidtaga åtgärder för att få riksdagshusets omgivning ordnade på ett sätt, som svarar mot platsens monumentala karaktär och byggnadens uppgift att vara den svenska folkrepresentationens säte. Oavsett om några särskilda högtidligheter komma att förenas med riksdagens halvtusenårsjubileum eller icke, synes denna angelägenhet icke böra undanskjutas. Men klart är, att om, såsom sanno-

likt väl blir förhållandet, detta märkliga minne i vår historia kommer att samla gäster från när och fjärran, så är det hög tid att vidtaga åtgärder för att frågan blir med det snaraste löst.

Förmodligen skulle det anses förmätet av en enskild motionär att närmare söka skissera planen för ett ordnande av platsen kring riksdagshuset. Av den på sin tid anordnade tävlan härom synes mig framgå, att flera var för sig tilltalande utvägar kunna tänkas. Jag har anledning att tro, att under det årtionde, som förflutit sedan avslutandet av nyssnämnda tävlan, planer mognat och fördjupats, som skulle komma att bidra till en synnerligen god lösning, därest frågan nu upptages till en mera definitiv prövning. Vid de ingående överväganden, som jag under åtskilliga år ägnat detta problem, har jag emellertid kommit till den bestämda uppfattningen, att en tillfredsställande lösning måste omfatta ej blott ordnandet av planen framför och omkring riksdagshuset utan jämväl byggandet av riksbron — den sistnämnda en angelägenhet, som närmast ankommer på Stockholms stad, men som säkerligen kan ordnas under samarbete med dem, som få till uppgift att göra upp en plan för hela problemets lösning.

Engelbrektsmonument framför riksdagshuset.

I ordnandet av planen framför riksdagshuset bör efter min uppfattning ingå resandet av ett Engelbrektsmonument. Tanken har tidigare varit uppe. Anders Zorn utarbetade för halvtannat årtionde sedan en skiss till ett sådant monument, och säkerligen hade hans insats för länge sedan lett till ett positivt resultat, om icke världskriget kommit emellan och grusat denna som så många andra planer. Hans skiss, som betecknats såsom konstnärligt mycket högtstående, hade formen av en ryttarstaty. Sannolikt torde nu efter den store konstnärens död planen på utförandet av ett monument efter hans skiss få anses förfallen. Och frågan torde vara, om icke bättre lösningar kunna tänkas än den att framställa Engelbrekt i en krigisk attityd. Christian Eriksson har i sin skiss till Engelbrekt-monument framställt honom såsom hövdingen, som höjer frihetsfanan. Kanhända symboliserar detta bättre Engelbrekts insats i svensk historia. Man har ingen anledning att i förväg binda sig för den ena eller andra formen av monument utan här lämna fritt utrymme för våra konstnärers skaparkraft.

Vad som däremot synes mig fullständigt självklart är, att ett monument framför riksdagshuset skall på ett eller annat sätt ge utrymme åt Engelbrektsminnet. Få folk på jorden ha haft en frihetskämp av Engelbrekts ädla resning. Det låder icke en fläck vid hans ljusa minne; icke ens de personliga fienderna i hans egen samtid ha vågat draga hans rena uppsåt i tvivelsmål. Och Sveriges folk har väsentligen honom att tacka för, att vi i vårt land sluppit att se en livegen bondeklass, ett länsherresystem efter allmän-europeiska mönster. En historieskrivare har betecknat honom

som »en av världshistoriens ljusaste gestalter». Och för visso äro svensk frihet och Engelbrekts befrielsegärning med varandra oupplösligt förenade.

Det torde knappast kunna råda några delade meningar därom bland ett folk, som värdesätter sina ädlaste minnen och personligheter, att det bör hugfästa en gärning som Engelbrekts genom att framför folkrepresentationens hus föreviga hans minne.

Skälen härför äro så mycket starkare, som Engelbrekts frihetskamp omedelbart sammanhänger med den svenska riksdagens tillkomst. Det må tillåtas mig att i stora drag framställa sammanhanget.

Midsommardagen 1434 hade Engelbrekts resning tagit sin början med stormandet av fogdeslottet Borganäs i Tuna socken i Dalarna. Färden ställdes omedelbart till Västmanland, där Köpingshus brändes och Västerås slott föll i hans händer. På några få dagar var frihetskåren herre i hela Dalarna och Västmanland. Kort därefter stod Engelbrekt i Uppsala, där Upplands allmoge enstämmigt slöt sig till befrielseörelsen. Sedan gick färden med sagolik snabbhet vidare över landet. Norrland och Finland vunnos för frihetsörelsen. Örebro slott föll i hans händer. Befrielsehären belägrade i mitten av augusti Ringstadaholms slott, beläget i Motala ström, då den händelse inträffade, om vilken våra läroböcker i historia med berömmelse tala. Rikets råd hade samlats i Vadstena. Engelbrekt red i hast dit och stod den 16 augusti oväntat i deras krets. Rimkrönikan berättar, hur han skildrade allmogens resning såsom en kamp för fäderneslandets frihet och uppmanade de församlade herrarna att »bliva med riket». Då uppmaningen mottogs med ovilja, grep han biskop Knut i Linköping i kragen och hotade att kasta ut honom till bondehopan utanför. Skarabiskopen Sigge fick besked, att han skulle få följa samma väg. Då föllo herrarna till föga och uppsatte omedelbart ett brev till »konung Erik i Danmark», vari de uppsade konungen »tjänst, råd och troskap». Engelbrekt avsånde genast brevet till konungen och red så tillbaka till Ringstadaholm, som strax därefter erövrades. Under de följande veckorna slöto sig Östergötland samt så gott som hela Småland och Västergötland till frihetsörelsen. I september hade hela landet utom Stockholm samt trakten kring det starkt befästa Kalmar befriats. Något senare hade nästan hela Halland slutit sig till Engelbrekt, och han befann sig på hastig marsch mot Skåne för att uppsöka kung Erik i dennes eget land, då underrättelser nådde honom, som föranledde honom att skyndsamt återvända norrut.

Kung Erik var på väg med sin flotta till Stockholm, Engelbrekt skyndade dit. På vägen samlade han anhängare ur alla samhällsklasser och kom så — antagligen i början av november — med en ganska betydande här till Stockholm. Från tre sidor inneslöt staden av befrielsehären, men sjövägen var fri. I detta läge, då frihetsörelsen syntes stå inför segern, svek honom rikets råd. Den 15 november begicks, säkerligen bakom Engelbrekts rygg, en dagtingan mellan konungen och rådet, som korsade

Engelbrekts planer på skapandet av ett fritt svenskt rike. Dagtingan öppnade utsikter för de svenska stormännen att få träda i de utländska fogdarnas ställe. Unionskonungens envåldsmakt var de facto bruten, och i stället tecknade sig möjligheten för de svenska herremännen att som läns-herrar få regera med praktiskt taget oinskränkt makt. Schück tecknar i sitt arbete om Engelbrekt den nya situationen på följande sätt:

»Ville Erik köpa sin krona med att uppgiva enväldet och avstå länen åt de svenska stormännen, hade de all fördel av att stödja honom, upp-rätthålla unionen och avsvärja all förbindelse med Engelbrekts nationella och demokratiska politik. Visserligen hade de dittills stött Engelbrekt i hans kamp mot konungen, och av detta stöd hade de — så länge det blott gällt att krossa enväldet och göra konungen villig till eftergifter — endast haft fördel. Men utbyta Erik mot Engelbrekt ville de icke — andra skäl fransedda redan därför, att en man av Engelbrekts härskar-lyne antagligen icke med samma lätthet skulle böja sig för deras önskningar som den indolente Erik. Och till sist var det tydligt, att den skuggkonung, som detta parti önskade, lättast stod att finna inom unionen, ty, såsom konung Erik visat, kom unionskonungen så gott som aldrig till Sverige och lade sig icke i fogdestyrelsen. — Rådet, som han (Engelbrekt) tvingat till underkastelse och som hittills följt honom, visade i det kritiska ögonblicket, att det följt honom så långt, som det med dess egna intressen var förenligt. — Ståndsegoismen hade visat sig starkare än fosterlands-kärleken.»

I detta läge, då folkfriheten åter svävade i fara, då de utländska fogdarnas förtryck mot allmogen var på väg att ersättas av inhemska förtryckares, stod för Engelbrekt valet mellan *antingen* ett verkligt inbördeskrig mot Engelbrekt och allmogen å ena sidan och konungen och svenska rådet å andra sidan *eller* att vika undan för tillfället och söka andra vägar för frihetens försvar. Engelbrekt valde det senare alternativet. Kort efter rådets och konungens dagtingan den 15 november utfärdades — säkerligen på Engelbrekts initiativ — den kallelse till riksmötet i Arboga, varom jag inledningsvis erinrat.

För att fullt förstå den historiska betydelsen av denna vår första riksdag, torde det vara nödvändigt att erinra sig något om den tidigare medeltidens statsutveckling.

Den urgamla självbestämmningsrätt, som våra förfäder utövat på tinget, gick så småningom förlorad, när de gamla landskapen förenades till ett *rike*. I spetsen för riket stod kungen såsom representant för helheten, *riksenheten*. Vid sidan härom fanns ej utrymme för landskapens självstyrelse. Med tiden började emellertid vid konungens sida uppstå ett slags riksrepresentation i form av ett *råd*, bestående av några bland rikets förnämsta herrar. Detta råd inkallades vid viktiga avgöranden till möten eller »dagar», som sammankomsterna ofta benämndes. Som riksrepresen-

tation var rådet givetvis oerhört ensidigt; det bestod allenast av de främste inom det andliga och världsliga frälset. Herredagarna förfäktade stormännens intressen; rikets och det övriga folkets finga mestadels sitta emellan.

När Engelbrekt nu fattade beslutet att vidga ut »dagen» i Arboga 1435 till att omfatta även det lägre frälset samt borgare och bönder, betydde det i verkligheten, att en hela folket omfattande representation skapats i vårt land.

Den första riksdagen i vår historia tillkom sålunda som ett led i Engelbrekts kamp för folkfriheten. Historien bevarar endast ett av de beslut, som under januaridagarna 1435 fattades i Arboga. Men detta beslut blev av så mycket större betydelse för frihetskampen. Engelbrekt valdes till rikets hövitsman. Man behöver nog knappast misstaga sig om *vilka* som sörjde för det valet. En myndighet, som stod över rådet, hade ställt honom i spetsen för riket. När Engelbrekt nu fullföljde sitt verk, var han ej längre en upprorsman. Han stod på lagens grund i sitt fortsatta arbete.

Om sålunda riksmötet i Arboga hade ett stort omedelbart inflytande på befrielseverkets fullföljande, så har det fått en ännu mera ingripande betydelse i vår historia därigenom, att detta möte inledde en demokratisk utveckling av märkligaste slag. Här lades grunden till den svenska folkrepresentation, som under växlande skiften genom ett halft årtusen fått sina öden så oupplösligt sammanknutna med fäderneslandets.

Som den ädlaste representanten för svensk frihet och svenskt folkstyre har Engelbrekt sin självskrivna plats vid ingången till folkrepresentationens hus. När riksdagen firar halvtusenårsminnet av sin tillkomst, bör monumentet avtäckas, som minner om Engelbrekt, skaparen av Sveriges riksdag, och folkfrihetens största gestalt i vår historia.

Nationalmonumentet.

Det finnes, som bekant, en donation i och för resande av ett nationalmonument framför riksdagshuset. Behållningen uppgår till ungefär 250,000 kronor.

Om nationalmonumentstanken skall knytas till någon historisk person eller händelse, erbjuda Engelbrekt och hans gärning de naturliga utgångspunkterna. Engelbrekt var nämligen icke bara folkfrihetens förkämpe inåt utan jämväl den förste store bäraren av nationaltanken gentemot unionsväldet. Man har från senare tidens utgångspunkter ägnat åtskilligt romantiskt svärmeri åt medeltidens unionssträvanden. Men man har därvid glömt, att drottning Margaretas union hade formen av en *nordisk enhetsstat under Danmarks ledning och med enväldet som statsform*. Sverige hade fått en försmak av en sådan ordning under Erik XIII:s regering. Under frihetskampen mognade Engelbrekts tanke att gentemot unions- och enväl-

det ställa arbetet på ett *svenskt rike med en infödd svensk konung, en svensk folkrepresentation och svensk rättsordning*. »För Sverige och medelbart för hela norden hava få män haft större betydelse än Engelbrekt. Genom hans ingripande sprängdes icke blott den enhetsstat, som Margareta tänkt grundlägga, utan ock det envælde, som band detta väldiga rike samman och utan vilket en union icke var möjlig.» (Schück.)

Engelbrekt föll för en av de svenska stormännens mördaryxa. Men hans statsmannatanke levde genom tiderna. Faktiskt blev Engelbrekts nationella och demokratiska program samlingsparollen för den svenska allmogen fram till kung Göstas dagar. Nära ett århundrade efter Engelbrekts död brottades med varandra en herremansklass, som — mestadels i eget intresse — kämpade mot ett svenskt kungadöme och svensk folkfrihet, och det svenska folket, som besjälades av Engelbrekts fosterländska och demokratiska tänkesätt. Historien visar oss Sturarna på folkets sida, massan av herremän på den andra. Det slutliga avgörandet skedde med Gustav Vasas inträde i vår historia. Han skapade ett svenskt rike, fast timrat genom tiderna. Engelbrekt hade varit den store vägröjaren.

Därför knyter sig tanken på ett nationalmonument historiskt och naturligt i första hand till Engelbrekt och hans gärning. Men härtill kunna läggas än tyngre skäl. »Engelbrekt gav oss ett svenskt fosterland», säger Schück på ett ställe i förut citerade arbete. Bondeklassen, som trängts så oerhört tillbaka i statslivet under medeltiden och som vid Engelbrekts framträdande hotades av att — liksom ståndsbröderna i det övriga Europa — sjunka ned i livegenskap, fick åter en plats i vår historia. Befrielseverket höjde självkänsla och självtillit hos denna betydelsefulla folkklass. Och Engelbrekt förmådde att giva bondens hat mot de utländska fogdarna en positiv inriktning: kärleken till frihet och fädernesland. Säkerligen skildrar Schück ställningen riktigt, då han om Engelbrekts insats i detta hänseende skriver:

»Det var blott på detta fogdehat, på de dunkla föreställningarna om 'S. Eriks tid' och på allmogens nedärvda vördnad för svensk lag, som Engelbrekt hade att bygga. Och han kom icke ett ögonblick för tidigt, ty de nationella krafterna hade under den gångna unionstiden allt mer och mer försvagats. Då Engelbrekt i det kritiska ögonblicket grep in, stod det liksom och vägde, huruvida Sverige skulle utplånas ur de självständiga nationalstaternas tal för att försvinna i unionens danska storstat utan hopp att någonsin kunna göra en *svensk* insats i världshistorien. Ett ögonblick till — och Sverige hade sjunkit ned till en avlägsen och vanstyrd provins under Danmark, och den svenska nationaliteten hade utplånats utan att kanske ens gå upp i en större dansk eller nordisk. Norges öde under århundraden hade sannolikt också blivit vårt. Det var från detta, som Engelbrekt räddade Sveriges folk.»

Engelbrekt väckte det svenska folkets nationalmedvetande. Den första Bihang till riksdagens protokoll 1928. 4 saml. 72 häft. (Nr 345—349.) 2

svenska historieskrivningen tar efter honom sin början — bristfällig o stapplande visserligen men dock varslande om insikten, att svenskarna ha en historia och en framtid. Och klarast strålar det nya, som efter Engelbrekts framträdande griper svenska sinnen, i biskop Thomas diktning. Biskopen hade från början varit Engelbrekts motståndare och första gången gjort hans bekantskap vid det dramatiska rådsmötet i Vadstena. Det vittnar högt om Engelbrekts karaktär, att han snart i biskop Thomas hade sin hängivnaste vän. Och ingen har i någon tid som denne Engelbrekts samitda så ur djupet av svenskt sinne sjungit frihetens och fosterlands-kärlekens lov.

Biskop Thomas' frihetssång, som inspirerats av Engelbrekts frihetskamp, har genom sin äkthet, inspiration och upprinnelse nationalsångens alla egenskaper — den enda om vilken detta med rätta kan sägas i hela vår litteratur:

Frihet är det bästa ting,
där sökas kan all världen omkring,
den frihet väl kan bära.

Och när har renare sjungits den äkta fosterlandskärlekens lov än i sången om Engelbrekt:

O ædhla svensk, thu stat nu fast,
ok bætra thet, som förra brast;
thu lat thik ei omvænda!
Thu vagha thin hals ok sva thin hand
at frælsa thit eghit fædhernes land!
Gudh ma thik trøst væl sænda.

Inför vår historia står sålunda Engelbrekt såsom den ädle folkbefriaren och väckaren av svenskt nationalmedvetande. Var finnes ett naturligare, ett värdigare föremål för ett svenskt nationalmonument?

Efter min uppfattning bör sålunda knappast någon tvekan kunna råda därom, att ett Engelbrektsmonument har sin plats framför riksdagshuset, och att det bör resas i samband med 500-årsminnet av Engelbrekts frihetskamp och den första riksdagen i vår historia.

Invändningar ha rests mot tanken på ett Engelbrektsmonument framför riksdagshuset av det skälet, att Stockholms stadsfullmäktige beslutat resa ett s. k. Engelbrektsmonument invid Stockholms stadshus och att »Bågspännaren» på Kornhamnstorg jämväl har sin upprinnelse i Engelbrektsminnet. Skälen synas mig intet vägande. Ingen människa, som ej känner historien om Bågspännarens tillkomst, torde uppfatta konstverket i fråga som en Engelbrektsstaty. På samma sätt kommer det sannolikt att gå med figuren på den stora stadshuskolonnen. Huvudsaken i den anordningen är den höga kolonnen; figuren, som kommer att kröna den, kommer knappast att nedifrån uppfattas annat än till sina grova konturer. En Engelbrektsfigur har kommit i åtanke, därför att härigenom en donation

kunnat tagas i anspråk. Eljest kunde kolonnen lika gärna ha krönts med med vilken annan lämplig figur som helst. Sannolikt kommer konstverket att benämnas »stadshuskolonnen» och kommer sålunda att ingå i folkmedvetandet såsom en arkitektonisk skapelse, icke såsom ett historiskt minnesmärke. Ett *verkligt* monument över Engelbrekt invid Stockholms stadshus vore historiskt oriktigt. Stockholms (då överbäggande tyska) borgerskap stod Engelbrekt bitterligen emot. Engelbrekts minne tillhör riket men föga dess huvudstad.

I vart fall vägar jag hålla före, att de nämnda omständigheterna icke böra få något avgörande inflytande på riksdagens beslut i denna fråga. Jeanne d'Arc — jungfrun av Orleans — var Engelbrekts samtida. Betydelsen av hennes gärning för Frankrikes folk kan på intet sätt mätas med Engelbrekts för vårt. I Frankrikes huvudstad äro resta många minnesmärken över den orleanska jungfrun, och ute i landet finnas monument i stort antal över denna kvinnliga nationalhjärte. Stockholm är en så pass stor stad, att den gott kan rymma ett verkligt Engelbrektsmonument, knutet till hans historiska insats och rest på den rätta platsen. Det vore högeligen beklagligt, om hans befrielseverk skulle anses vederbörligen hugfäst genom att han beredes plats som en oväsentlig bifigur i den arkitektoniska utsmyckningen av Stockholms stadshus.

Man har ävenledes invänt mot tanken på Engelbrektsminnets hugfästade i samband med ett nationalmonument framför riksdagshuset, att detta ej stode i överensstämmelse med meningen hos donator till nationalmonumentsfonden. Den frågan bör naturligtvis göras till föremål för överbägganden och förhandlingar med förvaltarna av donationen. Efter min uppfattning borde det ej vara uteslutet, att önskemålet om Engelbrektsminnets hugfästade kan samarbetas med nationalmonumentsidéen, sådan denna uppfattades av donator. Skulle emellertid så icke kunna ske, synes mig ej heller detta böra få en avgörande betydelse. En enskild man kan icke genom en penninggåva få förhindra, att en historiskt och nationellt riktig tanke får komma till förverkligande. Ett nationalmonument in abstracto har alla tänkbara utsikter att bli en misslyckad produkt. Ett nationalmonument, som springer fram ur minnet av en av vår historias ädlaste personligheter och mest befriande tilldragelser kan bli äkta och gripande.

Låt våra konstnärer få pröva sina krafter på en sådan uppgift!

Sammanfattning.

De åtgärder, som nu synas mig påkallade för ordnande av ovan omordade angelägenheter, tillåter jag mig sammanfatta på följande sätt:

1:o) Planen framför och omkring riksdagshuset bör ordnas på ett estetiskt tilltalande och platsens monumentala karaktär motsvarande sätt.

2:o) Förhandlingar böra inledas med Stockholms stads vederbäggande myndigheter om riksbrons byggande, därvid samarbete bör sökas i syfte,

att riksbron må få en anordning, som harmonierar med anordningarna kring riksdagshuset.

3:o) Ett nationalmonument till hugfästade av Engelbrektsminnet bör resas på lämplig plats framför riksdagshuset.

4:o) Undersökningar böra företagas genom underhandlingar med målsmännen för nationalmonumentsfonden om möjligheter att för nyssnämnda ändamål få taga i anspråk fondens medel.

5:o) Med hänsyn till åtgärdernas omfattning och den relativt begränsade tid, som återstår till tidpunkten för firandet av den svenska riksdagens halvtusenårsminne, böra de nödiga förarbetena så bedrivas, att förslag i ärendet må kunna föreläggas 1929 års riksdag.

Då det torde få anses självfallet, att riksdagen genom egna organ vill handhava dessa angelägenheter, torde förarbetena i fråga böra uppdragas åt riksgäldsfullmäktige, som, med tillkallande av lämpliga hjälpkrafter, säkerligen äro i stånd att ombesörja nödiga utredningar.

Under hänvisning till vad som ovan anförts, tillåter jag mig vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att skyndsamt verkställa utredning och framlägga förslag till ordnande av de angelägenheter, som i motionen beröras.

Stockholm den 21 januari 1928.

Värner Rydén.